EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 5. 2023
COM(2023) 623 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Rumunska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na rok 2023

{SWD(2023) 623 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Rumunska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na rok 2023

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241[3], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra prispieva k obnove hospodárstva, sociálnemu zotaveniu a k vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bol aktualizovaný 30. júna 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

---

1 Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

2 Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.

3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(2) Komisia 22. novembra 2022 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2023[4], čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2023. Európska rada 23. marca 2023 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 22. novembra 2022 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2023, v ktorej Rumunsko určila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Rada prijala 16. mája 2023, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2023, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 13. marca 2023.

(3) Hoci hospodárstva EÚ vykazujú pozoruhodnú odolnosť, geopolitický kontext má na ne naďalej negatívny vplyv. Keďže EÚ odhodlane stojí po boku Ukrajiny, program hospodárskej a sociálnej politiky EÚ sa zameriava na zmierňovanie negatívneho vplyvu energetických šokov v krátkodobom horizonte, a to tak v prípade zraniteľných domácností, ako aj v prípade spoločností, pričom sa zároveň snaží nepoľavovať v úsilí o dosiahnutie zelenej a digitálnej transformácie, podpore udržateľného a inkluzívneho rastu, zabezpečovaní makroekonomickej stability a zvyšovaní odolnosti v strednodobom horizonte. Zároveň sa intenzívne zameriava aj na zvyšovanie konkurencieschopnosti a produktivity EÚ.

(4) Komisia 1. februára 2023 vydala oznámenie o *Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti*[5], ktorý má posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ a podporiť rýchly prechod ku klimatickej neutralite. Plán je doplnkom k úsiliu prebiehajúcemu v rámci Európskej zelenej dohody a plánu REPowerEU. Jeho cieľom je poskytnúť priaznivejšie prostredie na zvyšovanie výrobnej kapacity EÚ pre emisne neutrálne technológie a výrobky, ktoré sú potrebné na splnenie ambicióznych cieľov EÚ v oblasti klímy, a zároveň zabezpečiť prístup k relevantným kritickým surovinám, a to aj diverzifikáciou získavania zdrojov, riadnym využívaním geologických zdrojov v členských štátoch a maximalizáciou miery recyklácie surovín. Plán spočíva na štyroch pilieroch, ktorými sú predvídateľné a zjednodušené regulačné prostredie, urýchľovanie prístupu k finančným prostriedkom, zlepšovanie zručností a otvorený obchod v záujme vybudovania odolnejších dodávateľských reťazcov. Komisia 16. marca 2023 vydala aj oznámenie s názvom *Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030*[6], ktorého štruktúra je založená na deviatich vzájomne sa posilňujúcich faktoroch s cieľom dopracovať sa k regulačnému rámcu, ktorý by povzbudzoval rast. V oznámení sa stanovujú politické priority zamerané na aktívne zabezpečovanie štrukturálnych zlepšení, dobre cielených investícií a regulačných opatrení pre dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Ďalej uvedené odporúčania pomáhajú riešiť tieto priority.

(5) V roku 2023 pokračuje európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík vo svojom vývoji, kopírujúc pri tom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány plnia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020 a 2022 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(6) Cieľom nariadenia o pláne REPowerEU[7], ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je čo najskôr ukončiť závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Prispeje sa tým k energetickej bezpečnosti a diverzifikácii dodávok energie do EÚ a zároveň sa zvýši miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Nariadenie umožňuje členským štátom pridať do svojich národných plánov obnovy a odolnosti novú kapitolu venovanú REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU. Pomôžu aj posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ, ako sa uvádza v Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti, a prispejú k plneniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny týkajúcich sa energetiky, ktoré boli pre členské štáty vydané v roku 2022 a prípadne v roku 2023. Nariadením o pláne REPowerEU sa zavádza nová kategória nenávratnej finančnej podpory, ktorú majú členské štáty k dispozícii na financovanie nových reforiem a investícií súvisiacich s energetikou v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti.

(7) Komisia 8. marca 2023 prijala oznámenie, ktoré obsahuje usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2024. Jeho cieľom je podporiť členské štáty pri vypracúvaní programov stability, resp. konvergenčných programov, a tým posilniť koordináciu politík[8]. Komisia pripomenula, že všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu sa koncom roka 2023 deaktivuje. Vyzvala na prijatie fiškálnych politík v rokoch 2023 – 2024, ktoré zabezpečia strednodobú udržateľnosť dlhovej služby a zároveň udržateľným spôsobom zvýšia potenciálny rast. Členské štáty boli vyzvané, aby vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch na rok 2023 stanovili, ako vo svojich fiškálnych plánoch zabezpečia dodržiavanie referenčnej hodnoty pre deficit na úrovni 3 % HDP, ako aj realistické a nepretržité znižovanie dlhu, resp. jeho udržanie na obozretnej úrovni v strednodobom horizonte. Komisia vyzvala členské štáty, aby postupne zrušili vnútroštátne fiškálne opatrenia zavedené na ochranu domácností a podnikov pred energetickým cenovým šokom, pričom začnú najmenej cielenými opatreniami. Zároveň uviedla, že ak by v dôsledku obnovených tlakov na ceny energie bolo potrebné predĺžiť podporné opatrenia, členské štáty by takéto opatrenia mali zacieliť na zraniteľné domácnosti a podniky oveľa lepšie než v minulosti. Komisia navrhla, aby fiškálne odporúčania boli kvantifikované a diferencované a aby boli formulované na základe čistých primárnych výdavkov, ako to navrhuje vo svojom oznámení o usmerneniach pre reformu rámca správy hospodárskych záležitostí EÚ[9]. Odporučila, aby všetky členské štáty pokračovali v ochrane investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečili účinné využívanie finančných prostriedkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

a iných fondov EÚ, a to najmä v prospech cieľov zelenej a digitálnej transformácie a odolnosti. Komisia uviedla, že navrhne Rade, aby na jar 2024 začala postupy pri nadmernom deficite, a to na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023 v súlade so súčasnými právnymi ustanoveniami.

(8) Komisia 26. apríla 2023 predložila legislatívne návrhy na zavedenie komplexnej reformy pravidiel EÚ týkajúcich sa správy hospodárskych záležitostí. Hlavným cieľom návrhov je posilniť udržateľnosť verejného dlhu a podporiť udržateľný a inkluzívny rast vo všetkých členských štátoch prostredníctvom reforiem a investícií. Tieto návrhy majú členským štátom poskytnúť väčšiu kontrolu nad tým, ako koncipujú svoje strednodobé plány, pričom zavádzajú prísnejší režim presadzovania pravidiel s cieľom zabezpečiť, aby členské štáty plnili záväzky, ktoré prijali vo svojich strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch. Cieľom je dokončiť túto legislatívnu prácu v roku 2023.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Rumunsko predložilo Komisii 31. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 3. novembra 2021 prijala rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Rumunska[10]. Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Rumunsko uspokojivo dosiahlo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Rumunsko 11. mája 2023 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2023 a 10. mája 2023 svoj konvergenčný program na rok 2023 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2023 zohľadňujú aj polročné správy Rumunska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 24. mája 2023 uverejnila správu o Rumunsku na rok 2023[11]. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Rumunsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2022, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Rumunska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Rumunska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Rumunskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 24. mája 2023[12]. Dospela k záveru, že v Rumunsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta

---

10 Vykonávacie rozhodnutie Rady z 3. novembra 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Rumunska (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

11 SWD(2023) 623 final.

12 SWD(2023) 642 final.

sa týkajú najmä platobnej bilancie, ktorá je spojená s veľkými deficitmi verejných financií, pričom sa zároveň zvyšujú tlaky z prehriatia. Vysoký deficit bežného účtu sa po recesii vyvolanej pandémiou výrazne zhoršil, v dôsledku čoho je hospodárstvo zraniteľné voči šokom spojeným s vonkajším financovaním. Ak vysoký deficit bežného účtu neklesne, môže to viesť k ďalšiemu zhoršeniu čistej medzinárodnej investičnej pozície. Zreteľne sa prejavujú známky prehriatia, keďže jadrová inflácia je znepokojivo vysoká, rast miezd sa pohybuje v dvojciferných číslach a miera nezamestnanosti je relatívne nízka. Predpokladá sa, že ukazovatele nákladovej konkurencieschopnosti sa ustália, no štrukturálne problémy pretrvávajú. Výmenný kurz sa javí nad úrovňou, na ktorú poukazujú fundamentálne ukazovatele, a naďalej podlieha intenzívnemu riadeniu. Deficit verejných financií je vysoký už niekoľko rokov a zodpovedá za veľkú časť nadmerného dopytu a následných zahraničných deficitov; hoci sa deficit verejných financií zlepšuje, z prognózy vyplýva, že tento a budúci rok ostane vysoký. Zníženie deficitu verejných financií v roku 2022 bolo spôsobené najmä výrazným rastom nominálneho HDP, ktorý zase vo veľkej miere závisí od prehriatia domáceho dopytu. Rizikové prirážky a náklady na prijaté štátne úvery a pôžičky sú oveľa vyššie ako v rokoch pred pandémiou. Vzhľadom na neustále sprísňovanie globálnych podmienok likvidity bude dôležité zvrátiť aktuálne trendy. V budúcnosti by fiškálna úprava mala byť uprednostňovaným spôsobom, ako lepšie zosúladiť dopyt s ponukou a obmedziť domáce a zahraničné deficity. Zamedzeniu súčasnej dynamiky by výrazne pomohla úplná realizácia daňových a dôchodkových reforiem obsiahnutých v pláne obnovy a odolnosti, ako aj dodržiavanie fiškálnych cieľov v rámci postupu pri nadmernom deficite.

(13) Rada 3. apríla 2020 prijala rozhodnutie (EÚ) 2020/509[13] o existencii nadmerného deficitu v Rumunsku z dôvodu nedodržania kritéria deficitu v roku 2019. Rada 3. apríla 2020 okrem toho prijala odporúčanie[14] s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku najneskôr do roku 2022. Vzhľadom na hlboký pokles hospodárskej činnosti spojený s pandémiou COVID-19 a v súvislosti s potrebou, aby fiškálne politiky podporovali obnovu, Rada vydala 18. júna 2021 nové odporúčanie Rumunsku[15], aby odstránilo nadmerný deficit najneskôr do roku 2024. Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 Rumunsku odporučila, aby znížilo svoj deficit verejných financií na úroveň 8,0 % HDP v roku 2021, 6,2 % HDP v roku 2022, 4,4 % HDP v roku 2023 a 2,9 % HDP v roku 2024. Bolo to v súlade s nominálnou mierou rastu čistých primárnych výdavkov verejnej správy na úrovni 3,4 % v roku 2021, 1,3 % v roku 2022, 0,9 % v roku 2023 a 0,0 % v roku 2024. Tieto údaje zodpovedali ročnej štrukturálnej úprave na úrovni 0,7 % HDP v roku 2021, 1,8 % HDP v roku 2022, 1,7 % HDP v roku 2023 a 1,5 % HDP v roku 2024. V odporúčaní sa ďalej uviedlo, že všetky neočakávané zisky by sa mali použiť na znižovanie deficitu verejných financií a že Rumunsko by malo zabezpečiť úplné a účinné uplatňovanie svojho vnútroštátneho fiškálneho rámca. Napokon Rada takisto uviedla, že na zabezpečenie úspechu strednodobej fiškálnej stratégie bude takisto dôležité, aby fiškálnu konsolidáciu podporili komplexné reformy.

---

13 Rozhodnutie Rady (EÚ) 2020/509 z 3. apríla 2020 o existencii nadmerného deficitu v Rumunsku (Ú. v. EÚ L 110, 8.4.2020, s. 58).

14 Odporúčanie Rady z 3. apríla 2020 s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku (Ú. v. EÚ C 116, 8.4.2020, s. 1).

15 Odporúčanie Rady z 18. júna 2021 s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku [COM(2021) 304, 29. 7. 2021].

(14) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat[16], sa deficit verejných financií Rumunska znížil zo 7,1 % HDP v roku 2021 na 6,2 % HDP v roku 2022, zatiaľ čo verejný dlh klesol zo 48,6 % HDP na konci roku 2021 na 47,3 % HDP na konci roku 2022. Tieto údaje sú v súlade s cieľom celkového deficitu na rok 2022 odporúčaným Radou. Úprava štrukturálneho salda za rok 2022 predstavovala 0,4 percentuálneho bodu HDP, čo je výrazne pod odporúčanou hodnotou 1,8 percentuálneho bodu HDP. Vyžaduje si to dôkladnú analýzu na základe referenčnej hodnoty pre výdavky. Rast čistých primárnych výdavkov (upravený o jednorazové opatrenia a o opatrenia fiškálnej politiky na strane príjmov) v roku 2022 predstavoval 14,1 %, čo je viac ako odporúčaná hodnota 1,3 %. Zlepšenie štrukturálneho salda sa v roku 2022 takmer zastavilo, hoci príjmy verejnej správy boli podstatne vyššie, ako sa očakávalo, pričom boli podporené výrazným rastom reálneho HDP, vysokou infláciou a priaznivou štruktúrou hospodárskeho rastu. Na strane výdavkov mzdy vo verejnom sektore a nákupy tovaru a služieb poklesli ako podiel na nominálnom HDP v dôsledku čiastočnej indexácie a vlastného stropu stanoveného pre nákupy. Väčšina iných výdavkových položiek však rástla oveľa rýchlejšie, ako sa plánovalo, a to čiastočne v dôsledku veľkých prekvapení v oblasti inflácie, čo znamená, že časť neočakávaných príjmov sa použila na financovanie dodatočných výdavkov neuvedených v plánoch.

(15) Saldo verejných financií ovplyvnili opatrenia fiškálnej politiky prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. V roku 2022 medzi takéto opatrenia patrilo zastropovanie cien elektriny a zemného plynu pre domácnosti a iných odberateľov mimo domácností. Okrem toho sem patrili osobitné platby pre dôchodcov s nízkymi príjmami, potravinové poukážky pre domácnosti s nízkymi príjmami (vrátane dôchodcov a študentov) a dotácie na palivá. Náklady na tieto opatrenia boli čiastočne kompenzované novými daňami z neočakávaných ziskov domácich energetických podnikov. Komisia odhaduje, že čisté rozpočtové náklady na tieto opatrenia v roku 2022 predstavovali 0,4 % HDP. Saldo verejných financií bolo mierne ovplyvnené aj rozpočtovými nákladmi na dočasnú ochranu vysídlených osôb z Ukrajiny, ktoré sa v roku 2022 odhadujú na 0,0 až 0,1 % HDP.

(16) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v konvergenčnom programe, je na rok 2023 relatívne opatrný a na nasledujúce obdobie optimistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2023 zvýši o 2,8 % a v roku 2024 o 4,8 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 3,2 % v roku 2023 a 3,5 % v roku 2024. V prognóze Komisie, ktorá predpokladá výrazne nižší rast na rok 2024, sa zohľadňuje názor Komisie na oneskorený dosah sprísňovania menovej politiky na hospodárstvo. Zároveň sa v nej premieta názor Komisie, že rumunské hospodárstvo v súčasnosti funguje blízko svojej potenciálnej úrovne alebo nad touto úrovňou, ktorá sa zdá primeraná vzhľadom na vysokú a nepružnú jadrovú infláciu a relatívne nízku mieru nezamestnanosti. To obmedzuje potenciál neinflačného rastu.

(17) Rumunská vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2023 očakáva, že deficit verejných financií klesne zo 6,2 % HDP v roku 2022 na 4,4 % HDP v roku 2023, ako to odporúča Rada. Hlboký pokles odzrkadľuje plánované obmedzovanie výdavkov vrátane výrazného poklesu reálnych miezd pracovníkov vo verejnom sektore a niektoré opatrenia na zvýšenie príjmov vrátane zvýšenia sadzby dane z dividend, zníženia prahovej hodnoty na využitie nízkej sadzby dane v rámci režimu

[16] Eurostat – Euro ukazovatele 47/2023, 21. 4. 2023.

mikropodnikov a zvýšenia sadzieb DPH na vybrané produkty. Podľa konvergenčného programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne zo 47,3 % na konci roku 2022 na 47,1 % na konci roku 2023.

(18) Saldo verejných financií v roku 2023 budú podľa očakávaní naďalej ovplyvňovať opatrenia prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. Patria medzi ne opatrenia z roku 2022, ktorých platnosť bola predĺžená (zastropovanie cien elektriny a zemného plynu, dotácie pre skupiny obyvateľstva s nízkymi príjmami, osobitné platby pre dôchodcov s nízkymi príjmami). Náklady na tieto opatrenia sú naďalej vo veľkej miere kompenzované daňami z neočakávaných ziskov domácich dodávateľov energie a z obchodných marží. Po zohľadnení týchto príjmov sa v roku 2023 predpokladajú čisté rozpočtové náklady na podporné opatrenia na úrovni 0,3 % HDP. Väčšina opatrení v roku 2023 je zameraná na najzraniteľnejšie domácnosti, hoci plne nevysielajú cenový signál na zníženie dopytu po energii a zvýšenie energetickej efektívnosti.

(19) V prognóze Komisie z jari 2023 sa na rok 2023 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,7 % HDP. Tento deficit je o 0,3 percentuálneho bodu vyšší ako deficit, ktorý sa predpokladá v konvergenčnom programe, a to najmä v dôsledku vyšších predpokladaných výdavkov, predovšetkým výdavkov na tovar a služby, sociálnych transferov a iných bežných výdavkov, v prípade ktorých sa očakáva oveľa pomalšie zvyšovanie v porovnaní s infláciou v konvergenčnom programe. Komisia takisto predpokladá mierne vyšší rast daňových príjmov ako konvergenčný program, čo odráža najmä vyšší rast HDP. V prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá mierne nižší pomer dlhu verejnej správy k HDP (45,6 % koncom roka 2023) ako v konvergenčnom programe.

(20) Predpokladaný celkový deficit na rok 2023 podľa prognózy Komisie z jari 2023 je o 0,3 percentuálneho bodu HDP vyšší ako cieľ celkového deficitu odporúčaný Radou. Štrukturálna úprava sa odhaduje približne na úrovni 1,5 % HDP, čo odzrkadľuje pokles reálnych miezd vo verejnom sektore a pozastavenie prijímania nových zamestnancov verejnej správy, ako aj uvedené príjmové opatrenia. Táto úprava je však o niečo nižšia než odporúčaná hodnota 1,7 percentuálneho bodu HDP. Vyžaduje si to dôkladnú analýzu na základe referenčnej hodnoty pre výdavky. Z prognózy Komisie z jari 2023 vyplýva, že rast čistých primárnych výdavkov (upravený o jednorazové opatrenia a o opatrenia fiškálnej politiky na strane príjmov) bude v roku 2023 predstavovať 8,3 %, čo je viac ako odporúčaná hodnota 0,9 %. Všetky tri ukazovatele preto poukazujú na riziko odchýlenia sa od odporúčanej úpravy. V kontexte vysokej inflácie sa výdavky verejnej správy budú zvyšovať rýchlejšie, ako odporučila Rada 18. júna 2021. Z dôkladnej analýzy vyplýva, že Rumunsku hrozí riziko nedodržania fiškálnych cieľov na rok 2023 stanovených v odporúčaní Rady z 18. júna 2021.

(21) Podľa konvergenčného programu sa očakáva, že deficit verejných financií poklesne na úroveň 2,9 % HDP v roku 2024, čo je v súlade s odporúčaním Rady v rámci postupu pri nadmernom deficite. V očakávanom poklese v roku 2024 sa odzrkadľuje najmä neustále obmedzovanie výdavkov s predpokladaným poklesom výdavkov verejnej správy z 38,4 % HDP na 36,9 % HDP. V konvergenčnom programe sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa koncom roka 2024 zníži na 46,1 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2023 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2024 na úrovni 4,4 % HDP. Tento deficit je vyšší ako deficit, ktorý sa predpokladá v konvergenčnom programe, keďže oznámené opatrenia sa nezdajú dostatočné na dosiahnutie fiškálneho úsilia, ktoré odporučila Rada v rámci

postupu pri nadmernom deficite. V prognóze Komisie z jari 2023 sa počíta s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP (46,1 %) na konci roku 2024.

(22) Predpokladaný celkový deficit na rok 2024 podľa prognózy Komisie z jari 2023 je o 1,5 percentuálneho bodu HDP vyšší ako cieľ celkového deficitu odporúčaný Radou, zatiaľ čo úprava štrukturálneho salda by mala v roku 2024 predstavovať len 0,3 percentuálneho bodu HDP v porovnaní s odporúčanou hodnotou 1,5 percentuálneho bodu HDP. Vyžaduje si to dôkladnú analýzu na základe referenčnej hodnoty pre výdavky. Rast čistých primárnych výdavkov (upravený o jednorazové opatrenia a o opatrenia fiškálnej politiky na strane príjmov) má v roku 2024 podľa prognózy Komisie z jari 2023 predstavovať 9,5 %, čo je viac ako odporúčaná hodnota 0,0 %. Všetky tri ukazovatele preto poukazujú na riziko odchýlenia sa od odporúčanej úpravy. V nedostatku značného fiškálneho úsilia predpokladaného na rok 2024 sa čiastočne odzrkadľuje vplyv pravidiel indexácie v Rumunsku (v indexácii dôchodkov a minimálnej mzdy sa v roku 2024 premietne vysoká miera inflácie zaznamenaná v roku 2022). Treba však poznamenať, že plán obnovy a odolnosti zahŕňa viacero opatrení a reforiem, vďaka ktorým by sa v prípade ich včasného prijatia a vykonania mohli významne zvýšiť príjmy verejnej správy už v roku 2024 a ktoré by mohli pomôcť dosiahnuť cieľový deficit. Celkovo z dôkladnej analýzy vyplýva, že Rumunsku hrozí riziko nedodržania fiškálnych cieľov na rok 2024 stanovených v odporúčaní Rady z 18. júna 2021. Vzhľadom na riziko nesplnenia odporúčaných fiškálnych cieľov na roky 2023 a 2024 sa zdá, že na dodržanie postupu úprav a dosiahnutie nápravy nadmerného deficitu do roku 2024, ako aj na posilnenie zahraničnej pozície sú potrebné dodatočné rozpočtové opatrenia.

(23) V konvergenčnom programe sú uvedené reformy a investície plánované v rámci plánu obnovy a odolnosti, od ktorých sa očakáva, že prispejú k fiškálnej udržateľnosti a k udržateľnému a inkluzívnemu rastu. Medzi ne patria významné reformy dôchodkového systému (osobitných dôchodkov aj všeobecných systémov), ambiciózna daňová reforma, úsilie o posilnenie daňovej správy a reformy štátom vlastnených podnikov. Úplná realizácia týchto reforiem by pomohla dosiahnuť cieľové deficity, ktoré stanovila Rada v rámci postupu pri nadmernom deficite.

(24) V konvergenčnom programe sa predpokladá postupné ukončenie väčšiny podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2025. Komisia takisto predpokladá postupné ukončenie takmer všetkých podporných opatrení v oblasti energetiky (čistý príjem 0,1 % HDP v roku 2024). Vychádza sa pritom z predpokladu, že ceny energie nezačnú opäť rásť.

(25) V konvergenčnom programe je načrtnuté strednodobé fiškálne smerovanie do roku 2026. V programe sa uvádza, že deficit verejných financií má zostať na úrovni 2,9 % HDP v rokoch 2025 a 2026, čo vyplýva z rastu reálneho HDP o 5,0 % v roku 2025 a o 4,6 % v roku 2026, ktorý značne presahuje potenciál. Po výraznom poklese z 39,8 % v roku 2021 na 36,9 % v roku 2024 by sa pomer výdavkov k HDP v rokoch 2025 a 2026 takmer nezmenil. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne zo 46,1 % na konci roku 2024 na 45,4 % do konca roku 2026.

(26) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Vykonávanie plánu Rumunska prebieha, no hrozí čoraz väčšie riziko oneskorení. Rumunsko predložilo dve žiadosti o platbu, čo zodpovedá 72 míľnikom a cieľom v pláne, a výsledkom bolo vyplatenie prostriedkov v hodnote 2,6 miliardy EUR bez

predbežného financovania pri prvej žiadosti o platbu, pričom druhá žiadosť sa aktuálne posudzuje. Príčinou zvyšujúceho sa rizika oneskorení pri vykonávaní plánu je nedostatočné riadenie a obmedzená kapacita verejnej správy. Riešenie týchto problémov, a to aj zabezpečením primeraných ľudských zdrojov, je kľúčové z hľadiska lepšej koordinácie plánu a včasnej realizácie investícií. Navyše dokončenie dôležitých štrukturálnych reforiem si bude vyžadovať trvalé politické odhodlanie a prevzatie zodpovednosti. Vzhľadom na značný makroekonomický a fiškálny význam plánu by včasné a úplné vykonávanie opatrení malo zásadný význam pre obmedzenie vonkajších a fiškálnych zraniteľných miest. Očakáva sa, že plán sa v roku 2023 zreviduje tak, aby zahŕňal okrem iného kapitolu o REPowerEU, pričom sa zohľadní zníženie nenávratnej podpory z dôvodu silnej hospodárskej obnovy Rumunska. V tejto súvislosti prebiehajú diskusie. Rýchle začlenenie novej kapitoly o REPowerEU do plánu obnovy a odolnosti umožní financovať dodatočné reformy a investície na podporu strategických cieľov Rumunska v oblasti energetiky a zelenej transformácie. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu, je naďalej dôležité systematické a účinné zapájanie miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, čím sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(27) Komisia v roku 2022 schválila všetky programové dokumenty Rumunska v oblasti politiky súdržnosti. Kľúčom k dosiahnutiu zelenej a digitálnej transformácie, zvýšeniu hospodárskej a sociálnej odolnosti a dosiahnutiu vyváženého územného rozvoja v Rumunsku je pokračovanie v urýchlenom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní synergií a komplementárnosti s plánom obnovy a odolnosti vrátane kapitoly o REPowerEU.

(28) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktorými sa zaoberá plán obnovy a odolnosti, Rumunsko čelí viacerým ďalším výzvam v oblasti energetickej politiky a zelenej transformácie.

(29) Rumunsko čelí výzvam v oblasti dekarbonizácie, keďže krajina sa stále do veľkej miery spolieha na fosílne palivá. Podiel fosílnych palív (uhlia, ropy a plynu) sa v roku 2021 v porovnaní s rokom 2020 mierne zvýšil. V roku 2021 tvoril 72 %, zatiaľ čo obnoviteľné zdroje predstavovali približne len 20 %. Rumunsko je druhým najväčším výrobcom plynu v EÚ, pričom zásobuje predovšetkým domáci trh. Zameranie sa na účinné zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, výrazne energeticky efektívnejší bytový sektor a využívanie nových technológií v priemyselných odvetviach by Rumunsku pomohlo splniť ciele EÚ a národné ciele v oblasti energetiky a klímy na rok 2030 stanovené v rámci balíka „Fit for 55“. Spotreba zemného plynu v Rumunsku klesla v období od augusta 2022 do marca 2023 o 20 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu za rovnaké obdobie v predchádzajúcich piatich rokoch, čím krajina predstihla stanovený cieľ zníženia (15 %). Rumunsko by mohlo realizovať dočasné opatrenia na zníženie dopytu po plyne do 31. marca 2024[17].

(30) Zvýšenie kapacity sústavy je nevyhnutné na to, aby sa znížilo využívanie fosílnych palív a urýchlil prechod na čistú energiu. Kapacita na výrobu elektrickej energie spaľovaním uhlia a hnedého uhlia, ktorá sa má vyradiť z prevádzky do roku 2032, ako sa stanovuje v rumunskom pláne obnovy a odolnosti, by sa mala nahradiť obnoviteľnými zdrojmi energie. Existujúce prenosové a distribučné elektrizačné

[17] Nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 a nariadenie Rady (EÚ) 2023/706.

sústavy však obmedzujú absorpciu novej kapacity obnoviteľných zdrojov energie. Obmedzenia siete bránia zavádzaniu energie z obnoviteľných zdrojov. Sú potrebné investície na modernizáciu a digitalizáciu existujúcich sietí, aby do nich bolo možné integrovať novú výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a zvýšiť kapacitu prepojení so susednými členskými štátmi v súlade s cieľmi v oblasti klímy. Na modernizáciu a rozšírenie sietí (na úrovni prenosu aj distribúcie) by sa vyžadovalo dostatočné a pokročilé integrované systémové plánovanie s cieľom reagovať na potreby dopytu a flexibility. Okrem toho by sa zjednodušením určovania oblastí vhodných na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a ďalším zjednodušením súvisiacich postupov vrátane zjednodušenia zavádzania nízkokapacitných zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov (napr. fotovoltických panelov) v budovách zlepšila súčasná situácia, keď je získanie povolení na vybudovanie elektrárne na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov pomerne jednoduché, ale získanie potrebných povolení na jej pripojenie do siete je náročnejšie.

(31) V odvetví stavebníctva by si vyššie národné ciele na rok 2030 vyžadovali dodatočné financovanie fondu budov krajiny. V rumunskom pláne obnovy a odolnosti sa predpokladá renovácia 2,4 milióna m^2 verejných budov a 4,4 milióna m^2 obytných budov, zatiaľ čo v rámci politiky súdržnosti sa vyčlenili finančné prostriedky na 1,6 milióna m^2 renovácie v oboch oblastiach. Ďalší pokrok však vážne obmedzuje nedostatočný prístup k finančným prostriedkom a informáciám v súvislosti s energetickou obnovou a so zariadeniami na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Najmä lepší prístup domácností a malých podnikov k finančným prostriedkom určeným na zvýšenie energetickej efektívnosti by významne pomohol znížiť závislosť Rumunska od fosílnych palív a zároveň by pomohol riešiť energetickú chudobu. Popritom by regionálne a miestne orgány mohli poskytovať viac informácií o tom, ako získať prístup k finančným prostriedkom na energetickú obnovu a aký druh malých zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov by bolo možné zaviesť v budovách a domácnostiach.

(32) Nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností v odvetviach a povolaniach, ktoré sú kľúčové pre zelenú transformáciu, vrátane výroby, zavádzania a údržby emisne neutrálnych technológií, vytvára prekážky pri prechode na emisne neutrálne hospodárstvo. Kľúčom k zníženiu nedostatku požadovaných zručností a podpore začleňovania a prerozdelenia pracovnej sily sú kvalitné systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré reagujú na meniace sa potreby trhu práce, a cielené opatrenia na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu, ktoré sa podporia účinnými aktívnymi politikami trhu práce. S cieľom uvoľniť nevyužitú ponuku pracovnej sily musia byť tieto opatrenia dostupné najmä pre jednotlivcov a v tých odvetviach a regiónoch, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou. V roku 2022 bol v Rumunsku zaznamenaný nedostatok pracovnej sily vo viacerých povolaniach, ktoré si vyžadujú osobitné zručnosti alebo znalosti pre zelenú transformáciu, vrátane izolatérov, stavebných inžinierov a riadiacich pracovníkov v stavebníctve.

(33) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2023 a jej stanovisko[18] je zohľadnené v odporúčaní 1, ktoré je uvedené ďalej.

(34) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2023 a konvergenčný program na rok 2023. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú

[18] Podľa článku 5 ods. 2 a článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

zohľadnené v ďalej uvedenom odporúčaní 1. Politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú riešiť zraniteľné miesta spojené s platobnou bilanciou, ktoré sú spôsobené veľkými rozpočtovými deficitmi, a s opätovným výskytom problémov v oblasti konkurencieschopnosti. Odporúčania 2 a 3 prispievajú k plneniu odporúčania 1,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Rumunsko v rokoch 2023 a 2024 prijalo opatrenia s cieľom:

1. realizovať fiškálne politiky v súlade s odporúčaním Rady z 18. júna 2021 s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku do roku 2024 a posilniť zahraničnú pozíciu Rumunska;

   zrušiť platné podporné opatrenia v oblasti energetiky do konca roka 2023 a použiť súvisiace úspory na zníženie deficitu verejných financií; ak by si obnovené zvyšovanie cien energie vyžadovalo podporné opatrenia, zabezpečiť, aby boli zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, fiškálne dostupné a aby sa zachovali stimuly na úsporu energie;

   zachovať verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečiť účinné čerpanie grantov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu;

   v období po roku 2024 pokračovať v realizácii strednodobej fiškálnej stratégie postupnej a udržateľnej konsolidácie v kombinácii s investíciami a reformami vedúcimi k vyššiemu udržateľnému rastu s cieľom dosiahnuť obozretnú strednodobú fiškálnu pozíciu;

2. zabezpečiť účinné riadenie a posilniť administratívne kapacity s cieľom umožniť nepretržité, rýchle a stabilné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti; urýchlene sfinalizovať kapitolu o REPowerEU s cieľom čo najrýchlejšie začať s jej vykonávaním; pokračovať v rýchlom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní komplementárnosti a synergií s plánom obnovy a odolnosti;

3. znížiť závislosť od fosílnych palív a urýchliť prechod na čistú energiu, najmä rýchlejším zavádzaním energie z obnoviteľných zdrojov a zvýšením kapacity sústavy, aby sa umožnilo fungovanie novej kapacity na trhu; zvýšiť energetickú efektívnosť a ambície v oblasti renovácie budov, a to aj zabezpečením lepšieho prístupu k informáciám a možnostiam udržateľného financovania; zintenzívniť politické úsilie zamerané na poskytovanie a nadobúdanie zručností potrebných na zelenú transformáciu.

V Bruseli

Za Radu
predseda/predsedníčka